

معنای زندگی از چشم علامه های آذربایجان / اسرار سر به مهر علامه های آذربایجان / علامه های آذربایجان؛ غریب آشنا نسل امروز

روز گذشته و امروز به عبارت دیگر روزهای 24 و 25 آبان ماه به ترتیب سالروز درگذشت دو تن علمای بزرگ این خطه، یعنی نویسنده تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی(ره) و علامه محمد تقی جعفری فیلسوف، فقیه، متفکر، عارف و حکیم برجسته معاصر است.

روز گذشته و امروز به عبارت دیگر روزهای 24 و 25 آبان ماه به ترتیب سالروز درگذشت دو تن علمای بزرگ این خطه، یعنی نویسنده تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی(ره) و علامه محمد تقی جعفری فیلسوف، فقیه، متفکر، عارف و حکیم برجسته معاصر است. به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، خطه آذربایجان و در راس آنها تبریز، شهر اولین ها به خاطر وجود علمای بزرگی چون علامه طباطبایی(صاحب تفسیرالمیزان)، علامه امینی(صاحب الغدیر) و علامه جعفری(فیلسوف شرق)، به شهر علامه ها مشهور است.

با این اوصاف، روز گذشته و امروز به عبارت دیگر روزهای 24 و 25 آبان ماه به ترتیب سالروز درگذشت دو تن علمای بزرگ این خطه، یعنی نویسنده تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی(ره) و علامه محمد تقی جعفری فیلسوف، فقیه، متفکر، عارف و حکیم برجسته معاصر است.

از این رو، با توجه به رسالت خطیر حرفه ای که اصحاب رسانه در قبال جامعه دارند، سالگرد رحلت این دو عالم بزرگ آذربایجان را بهانه کردیم، تا اینکه هم به رسالت و وظایف حرفه ای و اخلاقی خویش در این راستا عمل کرده باشیم، و همچنین در تحلیلی به گوشه هایی از زندگی علمی و سلوک عملی علامه جعفری(فیلسوف شرق) و علامه طباطبایی(ره) نظری انداخته باشیم.

***معنای زندگی از چشم علامه های آذربایجان**

از سوی دیگر، درباره این علمای بزرگ درس اخلاق، مفسر، فیلسوف، متکلم، فقیه، عارف، شرق شناس و اسلام شناس بزرگ هر چه بگوییم، کم گفته ایم؛ به طوریکه اگر دفتر خاطرات تک تک این علما را باز کنیم، لحظه به لحظه زندگی آنان برای نسل امروز و فردای من و شما، درس زندگی، سعادت و نیک بختی و به خصوص راه کمال برای رسیدن به حقیقت است.

با عنایت به این مقدمه، و با توجه به اهمیت و آشنایی با سلوک علمی و عملی و به ویژه سبک زندگی آنان، در تحلیل و گزارش کوتاهی به سبک زندگی و سلوک عملی علامه طباطبایی و علامه جعفری می پردازیم.

*** در تراز خط علامه جعفری(ره)**

استاد علامه محمد تقی جعفری رحمه الله در مردادماه سال 1304 در تبریز، دیده به جهان گشود، که از او آثار متعددی برجای مانده است. "ترجمه و تفسیر نهج البلاغه" و "تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی مولوی" دو نمونه از آثار ارزشمند اوست.

محمدتقی در 15 سالگی و در سال 1319 ش. برای ادامه تحصیل، تبریز را به مقصد تهران ترک می کند. علامه جعفری در سال 1323 با هجرت به حوزه علمیه قم، اتمام دوره سطح را پی گرفت و در آن جا مدت یک سال به ادامه تحصیلات خود پرداخت. وی در تهران و قم از محضر فقها و حکمایی چون (میرزا مهدی آشتیانی ، شیخ محمدرضا تنکابنی و عارف داناسرشت میرزا محمدتقی زرگر تبریزی)، بهره هایی شایان گرفت .

استاد محمد تقی جعفری پس از یک سال اقامت در قم، خبر فوت مادر را دریافت کرده، به تبریز باز می گردد و در سال 1325، به اصرار آیت الله میرزا فتاح شهیدی رهسپار نجف اشرف می شود. با تشریف به حریم حضرت امیرمؤمنان علیه السلام و پیوستن به حوزه علمیه نجف، دوران بلوغ و شکوفایی علمی و معنوی استاد آغاز می گردد.

حضور 11 ساله محمدتقی جعفری در دانشگاه دینی بزرگ نجف اشرف که آکنده از اساتیدی بسیار ممتاز و صاحب نظر همچون (سید ابوالقاسم خویی ، سید محسن حکیم ، شیخ کاظم شیرازی ، سید عبدالهادی شیرازی ، سید جمال الدین گلپایگانی ، شیخ مرتضی طالقانی و ...)، بود، تأثیر قاطعانه ای در شکل گیری شخصیت علمی و عملی او داشت ، به گونه ای که در سن 23 سالگی (سال 1366 ق)، موفق به اخذ درجه اجتهاد از شیخ کاظم شیرازی شد.

پای درس علامه جعفری

گسترده‌ی مطالعات و دانش اندوزی های بسیار علامه جعفری، موجب تنوع آثار و نوشته های او شد. ایشان در عرصه های چون هستی شناسی، معرفت شناسی، انسان شناسی، مباحث کلامی و عرفان، فلسفه حقوق، هنر و زیبایی، شرح نهج البلاغه، تفسیر و نقد مثنوی، فلسفه تاریخ و تمدن شناسی، مبانی اندیشه سیاسی اسلام، شناخت خیام و نظامی و حافظ قلم زد و آثار گوناگونی از خود بر جای نهاد. آن چه در همه این آثار به چشم می خورد، نگاه جدید او به مسائل بشری است. در همه این آثار، مباحث انسان شناسی بیش تر جلب توجه می کند، به طوری که آن را می توان هدف فکر و رسالت قلم وی دانست. اگر او را بزرگ ترین متفکر انسان شناس جامعه خود بنامیم، سخنی به گزاف نگفته

ایم.

استاد جعفری حدود 50 سال به تعلیم و تربیت جامعه اشتغال داشت. در این مدت طولانی بسیاری از پژوهشگران حوزه و دانشگاه از دروس ایشان استفاده کرده و نکته ها آموختند که از جمله می توان به دکتر «عبدالرحیم گواهی»؛ دکتر «عبدالله نصری» حجت الاسلام دکتر «محمد مهدی گرجیان» اشاره کرد.

با این وجود، استاد جعفری پس از 73 سال عمر و تلاش شبانه روزی، سرانجام در 25 آبان 1377 ش به ملکوت اعلی پیوست. در هر حال، 25 آبان یادآور روزی است که آفتاب حیات بزرگ مردی از کاروان حکمت و معرفت، دین پژوه فرزانه، فیلسوف و فقیه برجسته معاصر علامه جعفری که از چهره های ماندگار تاریخ حکمت دینی در جهان اسلام است، غروب کرد.

* در تراز خط علامه طباطبایی(ره)

با این اوصاف، ۲۴ آبان ماه هر سال یادآور یکی از روزهای بزرگ و مهم تاریخی این سرزمین، و به عبارت دیگر سالروز درگذشت یکی از علمای بزرگ این خطه، یعنی نویسنده تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی(ره) است. با این وجود، سید محمد حسین طباطبایی، فرزند سید محمد، نوه سید محمد حسین مشهور به علامه طباطبایی، در سال ۱۲۸۱ ش. در تبریز متولد شد. در پنج سالگی مادر و در نه سالگی پدر را از دست داد.

سید محمد حسین به مدت شش سال از سال 1290 تا 1296 قرآن و آثاری چون گلستان، بوستان را فراگرفت. علاوه براین زیر نظر میرزا علی نقی خطاط به یادگیری فنون خوشنویسی پرداخت. پس از طی تحصیلات ابتدایی در سال 1297 به مدرسه طالبیه تبریز وارد و مشغول فراگیری ادبیات عرب و علوم نقلی و فقه و اصول دانش های مختلف اسلامی شد. ایشان در سال 1304 به همراه برادر برای تکمیل علوم حوزوی به نجف اشرف عزیمت کرد، و ده سال تمام در نجف اشرف به تحصیل علوم دینی و کمالات اخلاقی و معنوی مشغول شد.

علامه طباطبایی(ره)، در راستای فعالیت ها و نشست های علمی خود با هانری کربن شیعه شناس مشهور دانشگاه کورین جلسات و گفتگوهای بسیاری داشت که این مصاحبه ها به زبان فارسی، عربی و فرانسه و با عنوان «مکتب تشیع» چاپ گردیده است.

این عالم بزرگ آذربایجان، همچنین در خط نستعلیق و شکسته، استاد و در شعر نیز توانا و متبحر بود. ایشان در طول حیات گوهربار خود آثار ارزشمند و متعددی به عربی و فارسی تالیف کردند.

پا به پای علامه طباطبایی

علامه طباطبایی(ره)، درحوزه نجف، فقه، اصول، فلسفه، ریاضیات و عرفان را از محضر استادانی چون آیت الله شیخ محمد حسین اصفهانی، آیت الله نائینی، آیت الله کوه کمری، آیت الله بادکوبه ای، آیت الله سید ابوالقاسم خوانساری و آیت الله قاضی فراگرفت و به مقام اجتهاد نائل گردید.

علامه طباطبایی در سال 1314 در اثر سختی وضع معاش ناگزیر به زادگاه خود تبریز بازگشت و مدت ده سال به زراعت و کشاورزی مشغول شد و از تدریس و تفکر علمی جز به مقداری ناچیز باز ماند. ایشان در سال 1325 از تبریز به قم مهاجرت کرد و در آنجا به تدریس و تالیف و فعالیت های علمی پرداخت و شاگردان بسیاری پرورش داد.

علامه طباطبایی(ره)، دو اثر شاخص دارد، که بیشتر از سایر آثار وی مورد توجه اساتید، محققان و سایر اقشار مختلف مردم قرار گرفته است. یکی از این آثار، تفسیر المیزان است، که در ۲۰ جلد و طی ۲۰ سال به زبان عربی تألیف شده است. در این تفسیر، از روش «تفسیر قرآن به قرآن» استفاده شده است، و علاوه بر تفسیر آیات و بحث های لغوی در بخش هایی جداگانه با توجه به موضوع آیات مباحث روایی، تاریخی، کلامی، فلسفی و اجتماعی نیز دارد.

اثر مهم دیگر او اصول فلسفه و روش رئالیسم است. این کتاب شامل ۱۴ مقاله فلسفی است، که طی دهه های ۲۰ و ۳۰ شمسی تألیف شده و توسط مرتضی مطهری و با رویکرد فلسفه تطبیقی شرح داده شده است. این کتاب نخستین، و یکی از مهم ترین کتاب هایی است، که به بررسی مباحث فلسفی، با توجه به رویکردهای حکمت فلسفی اسلامی و فلسفه جدید غربی پرداخته است.

علامه های آذربایجان؛ غریب آشنا نسل امروز

از سوی دیگر، در حقیقت، این علما سرمایه های بزرگ جهان اسلام و به ویژه کشورمان بودند، و اگر امروز خطه آذربایجان و در راس آنها شهر تبریز، در بسیاری از عرصه ها به عنوان شهر اولین ها در ایران مطرح است، بیشتر به خاطر وجود همین شخصیت های بزرگ بوده است. و از این رو، در حال حاضر که کشورمان و به ویژه نسل جوان، آماج هجمه های گسترده فرهنگی غرب و نرم دشمنان قرار گرفته، زنده نگه داشتن یاد و نام این علما، گام نهادن در مسیر حرکت و راه آنهاست، و با برگزاری گرامیداشت سالگرد رحلت، آیین ها و یاد آوره های مختلف و از جمله بر پایی هر چه با شکوهرتر مراسم های سالگرد رحلت، قدمی هر چند کوچک برای معرفی و شناساندن راه و آرمان های این علما برای آشنایی نسل برداشت.